شاه شجاع او ببرک

د تاریخ په تله کې

جالبه مقایسه او عجیب مشابهت

لیکوال: حبیب الله رفیع (۱۳۶۴)

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

"شاه شجاع" او "ببرک"

د

تاریخ په تله کې

(جالبه مقایسه او عجیب مشابهت)

لیکوال

حبیب الله رفیع

۱۳۶۴/۱۹۸۵

یوسفی بک ایجنسی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب نوم : ـــــــ شاشجاع او ببرک شا

لیکوال : ـــــــ حبیب الله رفیع

د پښتۍ طرح : محمد روحانی میمنی

خطاط : ـــــــ شاه محمود پتنګ

ناشر : ـــــــ امان کتاب

د خپرولو نومره : ـــــــ (۱۴)

د چاپ کال : ـــــــ ۱۳۶۴ هـ ش
۱۴۰۶ هـ ق
۱۹۸۵ ع

د چاپ شمېر : ـــــــ ۵۰۰ ټوکه

بیه : ۶ روپۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترون

د هغو ټولو سپېڅلو شهيدانو

په نوم

چې په دې يوه نيمه پېړۍ کې يې

له انګرېزانو او روسانو سره

مقدس جهاد کړی دی

ح ، رفيع

فهرست

سرلیک	مخ
سریزه	۶
لومړۍ برخه:	
له شاه شجاع نه تر ببرک شاپوري	۹
دوهمه برخه:	
د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې	۱۹
لومړۍ پاڼه: د انګریزانو لومړۍ تېرى او د افغانانو ملي پاڅون	۲۱
دوهمه پاڼه: د روسانو لومړۍ تېرى او د افغانانو ملي پاڅون	۳۶
دریمه برخه:	
د بالاحصار ننداره	۴۹
ضمیمه	۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دنیا یا مه عظمت ته دې سجدې لګوي

د فرعونیانو د سرونو سلسلې دې راځي

سلسله

له سکندره تر چنګیزه انګریز او روس پورې

ستا از هوبینت ته د سرونو سلسلې دې راځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

تاریخ د ملتونو قدنما او حقیقت نما هنداره ده ، دا هنداره پېښې ثبتوي او څېرې لکه څنګه چې دي هماغسې ښیي ؛ تاریخ څوک بدلولی او غولولی نشي ؛ همدا سبب دی چې د تاریخ قضاوت قاطع او پرېکړی دی ، نه په چا رحم کوي او نه له چا سره ظلم .

تاریخي ملتونه د خپل تاریخ له کړښونه درس اخلي ، د خپل پرون په غېږه کې د خپل نن پل پورته کوي او د سبا په لور په چټکه او ټاکلې لاره یون کوي .

د افغانستان د تاریخي ملت تاریخ همداسې یو ژوندی او له پندونو او درسونو ډک تاریخ دی ، دلته ډېر ښکرور او زورور راغلي ځینې ضعیف النفس او ځان پلوري کسان یې موندلي خو د ټول ملت استیصال یا لاندې کول یې له وس نه وتلي او د افغاني تاریخ د ناموس خلاف وه او ده او په پای کې یې شرمېدلې ماته حتمي وه او ده .

د پردو د تېریو په مقابل کې زموږ د ملت ثابت دریځ زموږ د تاریخ په اوږدو کې ډېرې ورته پېښې زېږولي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ډېرو ښېلا ښېلو تېرېو سېر او د پېل او پای ټکي یې سره غوټه کړي دي .

یوله دې مشابهتو ښو څخه پر افغانستان باندې یو نیم سلګاله څخوا د انګرېزانو د لومړي تېري داستان او جریان دی چې پر افغانستان باندې د روسانو له ړوان تېري سره ډېر ورته والی او مشابه اړخونه لري ، موږ په دې رساله کې همدا مشابهت څېړلی او یوه جالبه مقایسه ترې جوړه شوې ده .

دا اثر درې برخې لري : په لومړۍ برخه کې په نولسمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د انګرېزانو د لومړي تېري او په شلمه پېړۍ کې پر افغانستان باندې د روسانو د لومړني تېري یوه لنډه پرتلنه او مقایسه ده چې یو ځانګړی مطلب دی مقدمه - بحث او نتیجه لري ، په دوهمه برخه کې په هغې دوو تېرېو باندې په دوو بحثونو کې مفصله څېړنه ده چې په دې توګه لومړۍ برخه ددې برخې له پاره د ننوتځي او مدخل بڼه غوره کوي ؛ درېیمه برخه بیا هم په هغې موضوع لیکله شوې او ددې او بږده بحث یوه ادبي نتیجه ګیري یې بللای شو .

موږ د تاریخ دا جالبه مقایسه او عجیب مشابهت په دې وخت کې چې له وحشي روسانو سره زموږ مقدس جهاد په بشپړ قوت او د لوی خدای جل جلاله په مرسته په بري روان دی ، د لوستونکو مخې ته ږدو او د تاریخ د تېر مسیر په بناء د روسانو په محتومه ماته حکم کوو او خپلو درنو هېوادوالو او مجاهدینو ته دا وریاد ول غواړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې باید له تاریخ نه درس واخلي او دخپل وحشي دښمن د ماتولو له پاره له هغولارو، چارو، ایثار، فداکارۍ او لوړېپېنۍ نه کار واخلي چې ددوی پلرونو د انګرېزانو د تېرېو په وخت کې کارترې اخیستي وُ .

تر دې لنډې یادونې وروسته هو ددې کوچنۍ رسالې لوستلو ته رابولو او درسونو بشپړې ماتې په هیله د اسرېزه سره رانغاړو او په موضوع پیل کوو .

په هیله

ح ، رفیع

پېښور ، کوزتاکال

۱۳۶۳/۹/۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ برخه:

له «شاه شجاع» نه تر «ببرک شاه» پورې

پنځوس زره انګریزي پوځ ورپسې وو
«شاه شجاع» بېرته تاوول سپرد دفاع وو
خو یو لک خراسان ترځه ببرک «تر شاه» ته
دا دی ځکه «ببرک شاه» هم «شاه شجاع» وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ نه وایو چې تاریخ تکرارېږي خوله دی نه هم باید سترګې پټې نه کړای شي چې تاریخي هیوادونه د هغو پخوسیندونو تل او تګلاره ته ورته دي چې د پېړیو په پوړیو کې روانې اوبه په خپل قالب کې اچوي ، تاریخي پېښې قالب بندي کوي او خپل ځانګړی اثر ورېخښي؛ له دې ډول هیوادو څخه افغانستان یو تاریخي او تاریخ جوړوونکی هیواد دی چې تمدن یې له تاریخ سره غبرګ رانښلېدلی او د شروندانه پنځوس زره کلنې تنبې نښانې یې په لاس کې دي . دا هیواد د پېړیو په اوږدو کې د راز- راز تېری کوونکو او اشغالګرانو تر یرغل لاندې راغلی دی خو دې هیواد مسلمانو او مېړنیو زامنو د اتول تېري شنډ کړي او یرغلګر یې په خپلو وینو لړلي دي .

لیرې نه ځو د موضوع د روښانتیا له پاره پر افغانستان باندې د وخت د لوی ښکیلاکګر قوت انګرېز لومړی تجاوز او د دې وخت د لوی یرغلګر قوت روس لومړی تېری سره پرتله کوو ، سره له دې چې د دې دوو تېریو زماني فاصله د یوې نیمې پېړۍ شاوخوا ده خو ورته والی یې ډېر سره زیات او د توجه وړ دی:

انګرېزانو په ۱۸۳۹ع کال کې پوره ۱۴۵ کاله وړاندې له خپل تر پنځوس زره زیات لښکر سره د هیواد له ختیځ او جنوب ختیځ لوري څخه د «شاه شجاع» په نامه د یوه فراري سړي د حمایت په پلمه زموږ په هیواد راننوتل ، د انګرېزانو تېری منطق دا و چې موږ «شاه شجاع» پر خپل موروثي تخت کښېنوو او د حالاتو تر کابو کېدو وروسته بېرته خپل هیواد ته ستنېږو . دا لښکر په ټولو عصري وسایلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونظامي تجهيزاتو سنبال وُ چې لندېنې دادی:

«د بنګال د ویژن د جنرال کاټن په قوماندانۍ ۹۵۰۰ تنه، د بمبۍ د ویژن د سرجان کین په قوماندانۍ ۵۶۰۰ تنه، د جنرال دنکن زیرمه شوی لښکر ۴۲۵۰ تنه، د بمبۍ زیرمه شوی لښکر ۳۰۰۰ تنه، د شاه شجاع لښکر ۶۰۰۰ تنه، دده د زوی تیمورشاه لښکر ۴۸۰۰ تنه، د پنجاب د سکهانو مرستی مسلمان لښکر ۶۰۰۰ تنه، د سکهانو قوت الظهر ۱۵۰۰۰ تنه، چې ټول یې ۸۰ توپونه، ۹۴۰ تنه توپچیان او ۵۹۰ تنه مهندسین درلودل، داټول عسکر ۵۴۱۵۰ تنو ته رسېدل چې ۱۲۰۰۰ تنه یې د لوازمو کارکوونکی او ۳۰۰۰۰ سره یې بار وړونکي اوښان درلودل، هر جګړن انګرېز یو نوکر درلود، هر فیل دوه مهتران اوهر لښکر دوه سقاوان درلودل او لس بار وړونکي اوښان؛ هر آس یو مهتر درلود، د هرو شپاړسو تنو عسکرو یو آشپز او د هرو دریو اوښانو یو ښاروان وُ؛ ښرندګري، نانبایان، قصابان، خیمه وهونکي، کسبګر او خرڅوونکي هم پردې «مجلل» لښکر ورزیاتېدل؛ اما انګرېزي افسرانو هر یوه افسر لس اوښان، یوه ګاو میښی رېړه، پنځه د سپرلۍ آسونه، دوه یابوګان او تقریباً شل ویښت تنه کارکوونکي اوخدمتګاران درلودل، ورو وسته انګرېزي مېرمنې هم له یو ښهر میندو او هر یو او تخت روانو نو سره په زیات تجمل سره د افغانستان میلمستون ته رانتوتلی. د افغانستان پر لارو باندې ددې «مجلل» اردو تېرېدل لکه د ملخانو سیل

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې ؤ چې د هېواد په کليو او ښارونو راولوېدل او وخوړل، واښه او مېوې يې په خپله مخه کې له منځه وړل.» (افغانستان در مسير تاريخ ، د ارواښاد غبار تألیف، ۵۲۳ مخ).

همداراز روسان په ۱۹۷۹ ع کال کې له خپل سل زريز مجهز لښکر سره د افغانستان له شمالي او شمال لوېديځ لوري څخه د خپل يوه فراري څېره خور ببرک ترزارمل د حمايت په پلمه زموږ په وطن راتوېيې شول ، د روسانو تيري منطق هم دا ؤ چې موږ ببرک د کابل پر تخت کښېنوو او د وضعې ترآرامۍ وروسته زموږ لښکر بېرته زموږ هېواد ته ستنيږي ، دې لښکر مکمل عصري تجهيزات درلودل او په دې تيري کې هوايي تېری هم له دې کبله چې په دې يونيم سل کلن زماني واټن کې الوتکه اختراع شوې او پراختيا يې کړې وه ، شامل ؤ ؛ سره له دې چې د روسي متجاوز لښکر د مهماتو جزئيات تر اوسه په لاس کې نشته خو په زرهاوو توپونه او ټانکونه ورسره وو ، په سلهاوو الوتکې ورسره ملې وې او په دې سربېره يې ممنوعه کيمياوي او زهرلرونکې وسله هم له ځانه سره درلوده او په سلهاوو زره کله شينکوف او وژونکې وسلې يې افغانستان ته له ځان سره راوړلې .

د پر لوی توپير چې په دې دوو تېريو کې موجود ؤ دا ؤ چې شاه شجاع د انګرېز د لښکرو په مخکښ صف کې د کندهار له لارې وطن ته راننوت خو ببرک ترزارمل په افغانستان کې د روسي عسکرو تر ځای پر ځای کېدلو وروسته د روسي الوتکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټول بکس کې په پټه افغانستان ته را ننه ایستل شو. همدا راز شاه شجاع خپله واکمني (!) په کندهار کې په یوه غونډه کې اعلان او "تاج پوشي" تر سره شوه خو بیرك د مسکو او تاشکند له راډیوګانو څخه خپل رټلی رژیم اعلان کړ او د بریژنیف په وړاندې یې د هیواد پلورنې مراسم تر سره کړل.

انګریزانو د لاهور د درې اړخیز تړون له مخې چې په ۱۸۳۸ع کال د انګریزانو، رنجیت سنګهه او شاه شجاع تر منځ شوی و، افغانستان اشغال کړ او روسانو د هغه تړون له مخې چې په ۱۹۷۸ ع کال یې له خپل بل نوکر "تره کي" سره په مسکو کې لاسلیك کړی و، د افغانستان په اشغال لاس پورې کړ.

افغانانو ته کله چې څرګنده شوه چې د افغانستان واکمن شاه شجاع نه بلکه مکناټن دی او انګریزان د هیواد په ټولو چارو کې لاس لري، نو وسله یې راپورته کړه او په ټول هیواد کې یې په پاڅون لاس پورې کړ، د دې ملي قهر منطقي نتیجه د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر د دوهمې نېټې ملي پاڅون و چې د کابل او شاوخوا خلك د ملي مشرانو تر قوماندې لاندې راپاڅېدل، د خپلو لاسو په وسله یې بالاحصار تر اور لاندې ونیو او د هیواد پاکه خاوره یې د دښمن تر پښو لاندې په اور بدله کړه.

همدا راز له هغې ورځې نه چې روسانو د ۱۳۵۷ لمریز کال (۱۹۷۸ع) د غوایي د کودتا له لارې خپل نوکران واکمنۍ ته ورسول او زموږ پر پاکه خاوره یې غیر مستقیم تېری وکړ او زموږ سیاسي سرنوشت یې تر لاسه کړ. افغانانو موضوع له درك سره سم ټوپك ته لاس کړ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

محلي قیامونو ورو- ورو د ملي پاڅون بڼه غوره کړه، عسکري او ملکي پاڅونونه وشول او د روسانو پر استعماري اداره وژونکي او درنې ضربې واردې شوې، په ۱۹۷۹ع کال کې پر افغانستان باندې د روسیانو د یسله وال تېری د عمومي انقلاب سبب شو چې ورځ په ورځ یې لمن پراخه او بریې یې د توجه وړ شول او اوس لکه څرنګه چې د ۱۸۴۱ع کال د نومبر په دوهمه نېټه چې کابل د مجاهدینو تر محاصرې لاندې و، دا تاریخي ښار د اسلام او وطن د غازیانو تر زړورې محاصرې لاندې راغلی دی .

د شاه شجاع په دوره کې هم دولتي اداره او افغاني عسکر د انګریزانو په خدمت کې وو او اوس هم داسې ده؛ په هغې وخت کې هم دې خوار ساتل شوي خوځښتونو او د پیاوړي ایمان په وسله سنبال ملت خپله تېره توره خپل دښمن ته وښوده او اوس هم .

هغه وخت هم د شاه شجاع بادارانو، برنس او مکناټن د مجاهدینو د تېرې تورې له لاسه یو په بل پسې د جهنم لاره ونیوله او اوس هم د ببرك بادارانو بریژنیف، اندروپوف او چرنینکو د مجاهدینو د میړانې او نه باور کېدونکو بریو له امله زړه چاودي د دوزخ کندې ته روان شول .

د انګریزانو په تجاوز کې هم هغه ټول انګریزي عسکر چې د لته بند له لارې نه کابل ته راغلي وو په هغه لاره کې جهنم ته ولېږل شول او اوس هم هغه روسي عسکر چې د سالنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تونل له لارې کابل ته راغلي په همغه لاره کې جهنم ته لیږل کیږي .

د افغان او انګرېز په لومړي جنګ کې د برنس او مکناټن تر وژل کېدو وروسته د شاه شجاع د وژل کېدو وارهم راورسېد او اوس هم د بریژنیف او اندروپوف تر نهه چاودي کېدو او جهنم ته تر رسېدو وروسته د ببرک تر ارمل د وژل کېدو موقع رالنډه شوې ده .

د شاه شجاع د درامې په پای کې بیا هم شاه شجاع د امیرانه وکړه چې د انګرېزانو له هغه قرارداد نه يې غاړه وغړوله چې له ملي مجاهدینو نه يې ژمنه اخیستې وه چې انګرېزان به شاه شجاع له ځان سره بیایي او افغانستان به ده ته په برتانوي خاوره کې معاش ورکوي او په مقابل کې به دوی امیر دوست محمد خان بېرته افغانستان ته را ستنوي خو شاه شجاع د دې تړون په خلاف له انګرېزانو سره تر تلو ته په افغانستان کې وژل کېدلو ته ترجیح ورکړه او هم د لته د مجاهدینو په لاس د خپلې لویې ګناه په کفاره کې ووژل شو خو له ببرک سره دا شجاعت هم نشته او چې دا ئن روسان له افغانستان نه یښې سپکولو ته اړ شي نو دی به روسانو ته زاری کوي چې تر ځان وړاندې مال له افغانستان نه وباسئ خو وخت به تر وخت تېر وي او روسان د خپل خصلت له مخې مغلوبیان په نیمه لاره کې پرېږدي نو بیا به دوی ترې ځي او ببرک به جبراً مجاهدینو ته پرېږدي او بیا به هم د تیښتې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغو سره د شاه شجاع په سرنوشت اوري او د مجاهدینو په لاس به د دوزخ کندي ته غورځول کېږي.

په نتیجه کې باید ووایو چې پر افغانستان باندې د روسانو لومړی تېری هغه لار چې یوه نیمه پېړۍ وړاندې د انګرېزانو لومړی تیری وهلی وه، په څنګ کې لري او موږ داسې ورځې ته سترګې په لاریو چې ددې دوو تېریو د پیل او پای تکي په خپل تاریخ کې سره وشلوو او د راتلونکو تیري کوونکو له پاره یې د عبرت د یوه لوی درس په توګه پرېږدو!

هو! دا ورځ ډېره لنډه او نژدې ده ځکه چې لوی خدای جل جلاله د حق او حق پالونکو ملګری دی:

لا تر او سه یې ما غزه په قرار نه دي

چا چې ماسره وهلی سر په سنګ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وهمه برخه:

د افغانستان د تاریخ دوې پاڼې

چې

د هرې پاڼې یو مخ تور او بل طلایي دی

د "انګریز" جهاني زور دولت او به شو
په زاریو د "تزار" نوی لښکر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ پاڼه

په ۱۹۳۸ کال پر افغانستان باندې د انګریزانو

لومړی تېری

او د ۱۸۴۱ کال د نوامبر په دوهمه نېټه د افغانانو

ملي پاڅون

په نولسمه پیړۍ کې په افغانستان کې د اقتدار جنګونو او د واکمنۍ کورنۍ، کورنیو شخړو د افغانستان هغه پیاوړې ستروا کې (امپراتورۍ) چې لوی احمدشاه بابا یې بنسټ ایښی وُ ډېره کمزورې، کاواکه او بې ځواکه کړه او دغې زمینې یې برابره کړه چې د روس او انګرېز ښکېلاکګرې ستروا کې افغانستان د خپل استعماري رقابت صحنه وګرځوي.

انګرېزانو ته د قدرت د وږي شاه شجاع پناه وړ وړلو ورو ات حالات داسې وګرځول چې انګرېزان تر ډېرو ساتو وړاندې شي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان په لاندې کولو سره د آمو سیند تر څنډو پورې ځان ورسوي ، د ۱۸۳۸ ع کال په جون کې له فراري شاه شجاع سره د لاهور مثلث تړون کول ددې تجاوز عملي پيلامه وه ؛ انګریزانو دیرې اعلامیې په ترڅ کې امير دوست محمد خان په دې تورمتي کړې چې ګویا د روس په مرسته له افغانستان سره د « پیښور » بیا ترلاسه غواړي ، دوی په دې اعلامیه کې « بارکزی » سردارانو د حکومت « غاصبين » وبلل او د افغانستان واکمني یې د « سدوزیو » « قانوني حق » بلله ، د « بارکزو » په وخت کې یې د افغانستان وضعه « ګډه وډه » وښوده او په اعلامیه کې یې زیاته کړې چې د اګلو ورځې هغه وخت له منځه ځي چې شاه شجاع د انګریز په پوځي مرسته بېرته په خپل « موروثي تخت » کښېنول شي او په دې توګه به د برتانوي هند « تماميت » تأمين او د افغانستان د ملت « اتحاد » به ټینګ شي .

د همدې منطق په بناء انګریزان پر افغانستان باندې د تیري په تیارۍ بوخت شول ، د سفربرۍ امرېې وکړ ، د شاه شجاع په لاسلیک یې په افغانستان کې زیات شمېر ابلاغیې نشر کړې چې پکې ویل شوي وو ؛ د افغانستان د سلطنت حقیقي او شرعي وارث « اعلیحضرت شاه شجاع د غازي احمد شاه بابا » لمسی د او محمد زايي ورونړه د تاج او تخت غاصبان دي نودادی د افغانستان « اصلي پاچا » له « خپل لښکر » سره د خپل پلرني تخت د نیولو په نیت خوځېدلی دی او د هندوستان د انګریزي حکومت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرې چې دې يې درونه مېلمه وُ دده په ملتيا کې ورسره روانې دې څوپه خپل پلرني تخت باندې دده «جلوس» وويني او «مبارکي» ورکړي بيا به دا دوست لښکر بېرته له افغانستان نه ووزي اوهندوستان ته به راوګرځي شي .

له شاه شجاع سره دا روان «مبارکي ويونکي» «دوست» لښکر چې توله شمېره يې شلو پنځوس زره يوسل او پنځوس تنه کېده اواويا تو پونه او د وخت مدرنه اوقوي وسله ورسره وه ، له بشپړو تجهيزاتو سره راروان شو ، پټيل شوې وه چې دا «محدودي قواوې» د خيبر له لارې ننګرهار او د سيند او بلوچستان له لارې کندهار ته ننوزي . د سيند له خوا راروانې قواوې د ۱۸۳۹ ع کال د جنوري په شلمه نېټه د سند د سيند څنډو ته را ورسېدې ، په فروري کې تر سيند راپورې وتې او په بنکارپور کې له شاه شجاع سره يو ځای شوې ، په افغانستان کې د انګرېزانو اصلي پاچا مکناټن چې ظاهراً د انګرېز د سفير په توګه وُ ، ورسره وُ .

د خيبر له لارې را روانې قواوې هم يوازې نه وې د شاه‌شجاع زوی شهزاده تيمور ورسره وُ چې په دېره «اعزاز» يې را روان کړی وُ .

انګرېزانو په خپل دې پروګرام کې څه د رلوده داسې وښيي چې شاه شجاع د افغانستان «خپلواک» پاچا دی او ورسره راغلی انګرېزي لښکرې تر فرمان لاندې او څو ورځني مېلمانه دي . له همدې امله دوی په کندهار کې د شاه شجاع د

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاج پوشۍ په وخت انګرېزي عسکر په داسې ډول د شاه شجاع په مخ کې تېر کړل چې انګرېزي بیرغونه یې د « احترام » په توګه ځوړند کړي وو او کله چې دی پر تخت کښېناست ددوه په درناوي کې یې د توپونو (۱۰۱) ډزې وکړې ، بیا نو د انګرېزي لښکرو قوماندان جنرال کین او په افغانستان کې د انګرېز سفیر « مکناټن د پاچا » حضور « ته ورواندې شول او د انګرېز د حکومت په نمایندګۍ یې مبارکه ورکړې ، په ختیځ افغانستان کې یې همداسې وکړل ، شهزاده تیمور یې چې د ربفتی جامې یې اغوستې وې په وریښمین مسند کښېناوه ، د والي وخواوو ته مأمورین او عسکر د « احترام » په ډول ودرېدل او انګرېزي افسرانو مبارکه ورکړې ، داد انګرېزانو د تجاوز د پردې مخ او روپوش و ؛ د دې تر شا یې جواسیس خواره کړل ، پیسې او آوازې یې خپرې کړې ، د کابل د پاچا امیر دوست محمد خان د واکمنۍ د نا مشروعې په برخه کې یې د خلکو ذهنونه « تنویرول » غوښتل ، مشران او محوور خانان او نوم لرونکي کسان یې په شاه شجاع راټولول ، څوک چې په پیسو او دسیسو وغولېدل راټول او چا چې مقاومت کاوه له منځه یې وړل .

انګرېزان په داسې حال کې چې شاه شجاع یې په مخه کې را روان و د ۱۸۳۹ ع کال د اپرېل په ۲۵ مه نېټه کندهار ته ننوتل او د حکومتي قواوو له جزوي مقاومت نه وروسته یې کندهار تسخیر کړ ، د مې په اتمه نېټه یې د شاه شجاع تاجپوشي ترسره کړه او تر دې یوه ورځ وړاندې یې د افغانستان پر دې خودمختار (۱) پاچا

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو اوه فقره اینترون لاسلیک کړچې په هغه کې مثل شوې وه ، انګریزی مسلمانه عسکر به دتل دپاره په افغانستان کې پاتې او لګښت به یې د افغانستان له خوا ورکول کیږي ، افغانستان به له بل یوه اروپایی هیواد سره هم روابط نه لري او تجارتي چارې به یې هم د انګریزی دولت د ایلچي په خوښه ترسره کیږي .

پرنګیانو له خپل راوارد کړي پاچا سره په کندهار کې تر دوو میاشتو تیرولو وروسته د کابل په لور د راتللو اراده وکړه ، په کلات کې غلجیو خوږې ورې حملې پرې وکړې او کله چې غزني ته راغلل له تیرایو درواز و سره مخامخ شول ؛ غلجیو شا له خوا پرې راوویږ ، دوی سنګرونه جوړول او لا بریدې نه وکړې خوشاه شجاع په بیړه د انګریزي قواوې ور واستولې او غافلګیرې کړل ، غلجي غازیان یو برخه شهیدان او یوه برخه یې اسیرشول چې دا اسیران هم د انګریزانو د کمپ په مخه کې د قربانۍ د پسونو غوندې حلال او شهیدان شول ، انګریزانو غوښتل د وحشت له لارې افغانان وویروي چې « تسلیم » شي او له جهاد نه لاس واخلي . له انګریزانو سره د غزنې ښار د ټینګې کلا د تسخیر توان نه و ، سردار غلام حیدرخان بشپړ نظامي ترتیبات نیولي وو خودوی له یوه بل سردار عبد الرشید نومي نه استفاده وکړه ، د هغه د خیانت له امله یې د غزني ښار کابلی دروازه د شپې له خوا والوزوله ، انګریزي قواوی کلا ته ننوتلې ، په ښار کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننه کوڅه په کوڅه د لاس او ګرېوان جنګ پیل شو تر دوولس سوو زیات کسان شهیدان شول، ځنګي بندیان یې شاه شجاع ته ور وستل خوله څانګ کېدو سره یوه بندي پرې غږ کړ: «د پرنګي نوکره!» او له دې سره ټول بندیان حلال کړای شول.

امیر دوست محمد خان په ارغندي کې له خپلو عسکرو سره ناست و او د «څه به کېږي؟» انتظار یې یوست، کله چې په غزني کې د انګرېزانو له وحشت نه خبر شو په دې پر تللو لیتوب یې عسکر پرېښودل او د اوږه د کوتل له لارې د بامیان او خلم په لور روان شو او «ترپ» ته یې په «خرپ» ترجیح ورکړه، کابل یې واکمنه شو او انګرېزان له خپل راوستلي ټولواک (؟) سره په کابل ننوتل او د بالاحصار په ارګ کې یې په بشپړه خاطر جمعي واړول. د کابل خلکو لاس پوڅي پاچا ته په کرکه، نفرت او حیرت کتل او انګرېزانو هم چې ځان پر افغانستان «مسلط» کړی ؤ نو یې د شاه شجاع ظاهري نازول او پاچا - پاچا کول هم پرېښودل او په ډېره بې اعتنايي یې مستقیماً په حکمروايي لاس پورې کړ او مکناټن نور په افغانستان کې «سفیر» نه بلکه «ټولواکمن» ؤ.

انګرېزانو په افغانستان کې د خپلې دایمي استوګنې په غرض په نظامي تأسیساتو او د قشلو په جوړولو لاس پورې کړ او یو شمېر اضافي قوتونه یې په دې نامه چې هوښ عملاً له افغانستان څخه ونه وېرته ولېږلي او د خپل واک او ځواک په استحکام یې لاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوري کړي .

له بلې خوا افغانانو د خپل خصلت له مخې خپل دښمن په خپل کور کې نشوی لیدلی ، د هېواد په کوټ - کوټ کې گنګوسې وې ، د تېنګار تیاری نیول کېده او د پاڅون ، د ملي غورځنګ او د ملي یون .

ددې لوی قیام لومړنۍ خښتې هماغه وارې محلي او خواره واره یرغلونه وو چې د کندهار - کابل پر لاره پر شاه شجاع او دده پر دوستو لښکر د کلات غلجیو پیل کړل ، په غزني کې خلکو مېړنی تېنګار او مقابله وکړه او کله چې شاه شجاع (!) او دده بادارا ن په کابل کې استوګن شول د زرملي خلک پاڅېدل چې په وحشت سره وځپل شول ، بیا چې خپلواك (!) پاچا ننګرهار ته یو نمایشي سفر کاوه د کونړ خلکو د پاچا او دده د دوستانو پر ضد پاڅون وکړ چې د توپونو په خوله غلي کړای شو ، ور پسې جبار خېل پاڅېدل خو انګرېزانو په بیره هر پاڅون ځای په ځای غلی کاوه دا پاڅون يې هم غلی کړ ، افغانان ددې پر ځای چې د ا « وحشت » يې وويروي نور هم جري او زړور شول ، خوګیانو دې بې کانه دولت تر دمالیې له ورکولو نه سر وغړاوه او د حصارك غلجي یو ځل بیا پاڅېدل او د کابل - ننګرهار لاره یې تر تهدید لاندې ونیوله ، د اد ۱۸۳۹ ع کال خواره واره قیامونه وو ، ددې قیامونو نتیجه دا هم وه چې شاه شجاع (!) خپل ځان وپېژاند او پوه شو چې زه « څوك یم ؟ » له ځینو سره یې د تماس هڅه وکړه خو د انګرېز تر بشپړه څارنه لاندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وُ او فرمانونه یې د انګریزانو لاسونوته ولویدل او ویله نتیجه یې داوه چې په ۱۹۴۰ع کال کې ددې قیامونو لمن ډېره خوره شوه، د حصارك د غلجیو جبهه پیاوړې پاتې شوه او په خوره کابل کې یې دیوه بریډ په ترڅ کې د انګریزانو لوبه قوه تس نس کړه، هم ا وخت د کوهستان او نجراو خلك هم راولاړ شول او د جهادملاوې یې وتړلې، د کندهار خلك هم پاڅېدل او انګریزي فرماندار یې وواژه .

هلته امیردوست محمدخان بخارا ته تر تېښتي وروسته بېرته شمالي ولایاتوته راغبرګ شو او خلکو په مېړانه ملاتړ ورسره وکړ، له کندزنه له پنځه زره لښکرسره بلخ ته روان شو، له خلم نه هم پنځه زره لښکر ورغی، لښکرې له انګریزانونه ماته وخوړه خو پاچا د کوهستان او کاپیسا مجاهدینو په بلنه شمالي ته راغی دلته نه وروسته مجاهدینو د ملي رهبر (!) په توګه ومانه او له انګریز سره بریالي جنګ روان وُ ، انګریزانو په جنګ کې شرمېدلې ماته وخوړه خو پاچا یو ناڅاپي د جنګ له مېدانه ورك شو، له خپل باوري دوست سلطان محمدخان سره د کابل په لور روان شو، د ۱۸۴۰ع کال د نومبر په څلورمه نېټه کابل ته ورسېد ، هلته دیګر میهال وُ ، مکناټن له بښکار نه ارګ ته روان وُ چې د پاچا ملګرې سلطان محمدخان ورغی او ورته وې ویل : « امیردوست محمدخان را ورسېد ! » مکناټن په وارخطایۍ وپوښتل « له لښکرسره ؟ » ده ویل : نه ! » امیر ور وړاندې شو،

مکناتن ته ورغاړه ووت او قصر ته له ننوتلو وروسته یې
خپله توره مکناتن ته تسلیم کړه چې بیا تر معاهدو او مفاهمو
وروسته هند ته واستول شو ؛ د شمالي مجاهدین د پاچا په ناڅاپي
ورکېدو پریشانه وو خو کله چې خبر شول : پاچا له کټلي میدان
نه دښمن ته تېښته ورو کړه ډېر حیران شول خو پریشان نه شول
ځکه چې د دښمن ماتول او د خپل هیواد آزادي ګټل یې خپل اسلامي
او ملي فرض باله ؛ دوی لکه زخمي زمري په خپل ټول قوت د دښمن
په عسکري قشله ورتوی شول ، زیات شمېر یې د دوزخ مېلمانه کړل
او پاتې تري وتښتېدل ، هغه وخت په هلمند کې هم د جهاد یوه لویه
جبهه جوړه شوه او په ننګرهار کې سنګوخېل پاڅېدل چې په دې
دول په ۱۸۴۰ع کال کې د جهاد لمن ډېره خوره شوه او د افغانستان
په هره برخه کې جبهې جوړې شوې .

د ۱۸۴۱ع کال ژمی له ورو ورو قیامونو سره په آرامی
تېر شو خو په اپریل کې یې بیا قیامونه ګرندي او پیاوړي شول،
له یوې خوا د جهاد حلقه لویېدله او په ټول افغانستان کې خورېدله
او له بله پلوه د مرکز (کابل) په لور د احلقه د تنګېدو په حال کې وه
او د انګریزانو د تنفس لارې یې بندولې ؛ د کلات غلجیو په اپریل
کې یو ځل بیا په انګریزي قواؤ بریالۍ حمله وکړه ، په جون کې د
کندهار علیزي پاڅېدل ؛ انګریزانو په مجاهدینو کې د نفاق اچولو
له پاره کسان واستول خو بریالي نه شول . په هلمند کې له دښمن سره
خونړي جنګونه پیل شول ، د غزني خلکو په جولای کې د کابل-

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهار لاره بنده کړه او د انګرېزانو يوه لويه قوه يې چې کندهار ته تلونکې وه ، تس نس کړه ؛ د دسمبر په مياشت کې په کرد يزکې د زاوې خلکو يو برياليي پاڅون وکړ ، په ۱ کتوبر کې د کوهستان او حصارک مجاهدينو په ګډه سره له کوهستان او تېزين نه تر بتخاک پورې د انګرېزانو ته د اور په تېره بد له کړه ، د انګرېز ورلېږل شوي قواوې يې وارپه وار له منځه يوورې او د کابل په لوري را لنډه شول ، د اکتوبر په ۳۰ مه نېټه په بنارکې د سياه سنګ په عسکري چونۍ مجاهدين لاس بري شول او نورو مجاهدين په بنار کې د دښمن د يوه عمومي پاڅون په لټه کې وو ؛ تر اوسه د جهاد مشران په خپل - خپل ځای کې په جهاد بوخت وو ، واحده رهبري او د جهاد د لار ښوونې له پاره يې قبلي مفاهمه نه درلوده ، مجاهدينو ددې خلا د ډکولو له پاره هم کار وکړ ، د ۱۸۴۱ع کال د نوامبر په لومړۍ شپه د مجاهدينو مشران د عاشقانو عارفانو سره لنډه په باغ نواب کې په يوه کور کې سره راغونډ شول ؛ امين الله خان لوګرى ، عبدالله خان اڅکزى او نور د جهاد مشران د عمومي پاڅون د طرحې په جوړولو وغونډل ؛ د جنګ قوماندان ، نائب او يوه انقلابي شورى يې جوړه کړه ، د دښمن مکتوبونه يې ضبط او مخابرې يې تر کنترول لاندې راوستې او په لوړ تدبيرې د قيام د برياليي کېدلو ټولې خواوې وسنجولې او بيا يې نوړيکړه وکړه چې سبا به د نومبر په دوهمه نېټه (چې د عقرب له ۱۰ سره سمون خوري) ملي عمومي پاڅون کېږي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پاك قرآن سوګند واخيست شو او سبا لمانځه مل عمومي قيام په ټولو جوماتونو کې اعلان او له لمانځه او دعا وروسته پيل شو ، د کابل ښار ټول د کانونه وتړل شول د « الله اکبر » ملکوتي غږونو د کابل ټوله فضا ونيوله . مجاهدين په خرابات کې د برنس په کور ورغلل ، ده د پيسو او رشوت وعدې ورکړې خو مجاهدين پرې ورتوې شول ، په کور يې اور پورې کړ او څو شيبې وروسته يې ککرۍ د کابل په څوک کې ځړول شوې وه ! په ښار کې د انګريزانو ټولو کورونو ته اور ورته شو ، مکناټن د بي بي مهرو قشلې ته وتښتېد ، له بالاحصار نه د انګريزانو يو کټه ک مجهز عسکر ښار ته راووتل ، خو له ماموننه په ډېرو ويشتل ، ابشيدلي او به يې پرې را تويولې او سنجونه يې پرې را غورځول او کله چې د مجاهدينو صفونو ته راورسېدل د لاس او چړو ا ت په جنګ کې دا اوه سوه کسه د پسونو غوندې حلال او د دوږخ مېلمانه شول ، شاه شجاع خپل زوی تيمور د خلکو د آرا مولو له پاره راولېږه خو ده چې وضعه وليده مجاهدين يې د دښمن په مقابل کې تشجيع کړل او ځان ته يې نجات ورکړ .

انګريزانو کابل ښار له بالاحصار نه د توپونو تر اور لاندې ونيو ، خو د دې توپونو ډزو د ښهرېدلو او پاڅېدلو خلکو احساسات نور هم توپاني کړل ، دا وخت د شاه شجاع د دربار افغاني کارکوونکو هم د جهاد صفونو ته راود انګل او د ی يې يوازې پرېښود ، ۷۵۰ تنې ښځې هم له کورونو نه راووتلې او د مجاهدينو په صف ور ګډې شوې ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګریزان د.بی.بی مهرو او نورو عسکري قشلو ته راغونډ شول او هلته یې دفاعي جنګ غوره کړ، د قیام مشران د جهاد او عملي جنګ مشران هم وو او دښمن ته د ننګ په ډګر ولاړ.

د نومبر په دریمه نېټه د انګریزانو دفاعي کلاوې هم بې نه شوې او مجاهدین ترې تاوراتاو شول او د اوخت د کوهدامن ، کوهستان ، غلجیو ، لوګر ، میدان ، وردګو او ښار ته د نورو لښکرو سیمو مجاهدین هم رارسېدلي او د کابل له مجاهدینو سره یو ځای شوي وو؛ د نومبر په څلورمه نېټه د انګریزانو د غلې لوی ګودام او زیاتې جنګي کلاوې مجاهدینو لاندې کړې او د نوامبر تر اوومې نېټې پورې انګریزانو ته یوازې بالاحصار او د بی‌بی مهرو لوړه جنګي کلا ورپاتې وه.

انګریزانو د جلال آباد یا کندهار له لارې د انګریز د امدادي پوځ د راتلو انتظار درلود خو دا پوځونه هم مجاهدینو د کابل - ننګرهار او کابل - کندهار په لارو کې له منځه وړي وو. انګریزانو په جنګ سربېره له دسیسو او پیسو نه هم کار واخیست او د جهاد لوی مشر غازي عبدالله خان اڅکزی د همدې خیانت ښکار شو او عبدالعزیز نومي د شاله خوا حمله پرې وکړه چې د نوامبر په ۲۹ نېټه داسې وخت چې د مجاهدینو مورال د تقویې له پاره په زخمي حالت کې له کوره راووتلی او په آس سپور و شهید شو؛ میرمسجدي خان مسموم کړای شو چې د نومبر په ۲۶ مه نېټه شهید شو خو جهاد غلی نشو او د نوامبر په ۲۵مه او ۲۸ مه نېټه سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد اکبرخان او محمد شاه خان غلجي د جهاد په مشرانو ور زيات شول او د اخلاڼې ډکه کړه.

انګرېزان مجبور وو او د دسمبر په مياشت کې چې له هرې خوا نا اميده شوي وو سولې ته حاضر شول او د سولې د تړون يوه مسوده يې ملي مشرانو ته واستوله څو هغوی مقابلتاً مسوده تياره کړه چې له افغانستان نه يې د انګرېزانو بې له قيد او شرطه وتل، افغانانو ته د درنې وسلې پرېښودل، بيا د افغانستان په لور د تلو له پاره کابو نه کنتل يې مهم ټکي وو؛ مکناټن د دسمبر په يوولسمه دا مسوده له ملي مشرانو سره لاسليک کړه، مکناټن ډېر ژر له شوي تړون نه غاړه غړول غوښتل او د سيسو له لارې يې نوي ارتباطونه ټينګول او د ملي مشرانو تر منځ يې درز اچول غوښتل چې دوی بيا په پټه کې په ډېر مهميت د انګرېزانو د سيسې سره افشا کولې او د همدې منافقت نتيجه وه چې مکناټن هم سرېکي وخوړ او د دسمبر په ۲۳ نېټه د مجاهدينو تر تيغ تېر شو.

انګرېزانو سره له دې چې له کابل نه د وتو تړون لاسليک کړی و خو بيا يې هم زړه ته نه لوېده چې يوه لويه استعماري امپراتوري دې د يوه واړه ملت له لاسه داسې شرمېدلې ماتې وخوري نو د نوو قواو د رارسېدلو په تمه يې په وتلو کې ځنډ کاوه خو مجاهدينو فشار پرې اچولی و چې ډېر ژر بايد ووځي، د انګرېزي امپراتورۍ حيثيت نور د خوندي کېدو نه و د ۱۸۴۲ ع

(c) ketabton.com: The Digital Library

کال د جنوری په ۶ مه نېټه د کابل تخلیه پیل شوه، په سره ژمي کې سره انګرېزان په بد حال په وتلو شول، دسمار له لمر ختو سره یې د کابل له قشلې نه په وتلو پیل وکړاو ترلمر لوېدو وېږه یې قشله تخلیه کړه، مجاهدینو دوی ترو تلو وروسته قشلې ته اور واچاوه او د سرو لمبو په رڼا کې تر ډېره ځایه دوی ځان ته لاره تاکله ؛ انګرېزانو بیا هم تمه درلوده چې د ننګرهار نه به انګریزي قواوې ملاتړ وکړي او ماته به یې په بري بدله شي، مجاهدین پوه شول، د ورځې به یې د تړون په اساس د انګرېزانو ساتنه اوښارنه کوله خو د شپې به له خورد کابل نه ترجګدلک پورې محلي افغانانو پرغلونه پیل کړل او د دښمن عسکر به یې له منځه وړل، د جنوری تر ۱۳ مې نېټې پورې چې انګرېزان د جګدلک له غاښي اوښتل د انګرېزانو له اوولس زرېز لښکر نه یوازې ډاکتر براېډن ژوندی پاتې و، چې ننګرهار ته یې د انګریزي پوځ د تباهۍ خبر ورسولای شو.

په دې ډول پوره لوېې امپراتورۍ له یوه واړه او بې پاچا ملت نه تاریخي او نه هېرېدونکې ماته وخوړه او همدغه وچې په ټوله نړۍ کې یې ماتې شروع شوې او یو وخت داسې هم راغی چې د الوی استعماري ښامار زموږ له کاونډ نه هم ورته ول شو او په زرهاوو میله له موږ نه لرې ولاړ او د امستعمرې یې له کومې څخه ووتلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقدیر داسې پېښنه کړه چې د افغانستان بل همسایه استعماري
قوت ته هم د تېري وار ورسید، د ۱۹۷۸- او- ۱۹۷۹ع کلونو په
اپریل او دسمبر کې یې پر افغانستان دوه پرلوین تېري وکړ. پر
افغانستان باندې د انګرېز لومړی تېری او د روس
لومړی تېری د زماني په لحاظ څه کم یوه نیمه پېړۍ فاصله لري
خو د پېښو تسلسل یې تر ډېره ځایه سره ورته دی او د تاریخ د
تکرار بېلګه یې غوره کړې ده. نو ځکه موږ د انګرېز د لومړي تجاوز
پای ته هم لته رانغاړو او د موضوع د بشپړتیا له پاره د روسانو
د لومړي تېري پای ته راګرځوو او په تېریو کې یې مطالعه کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهمه پانه

په ۷۹ - ۱۹۷۸ ع کلونو کې پر افغانستان باندې د روسانو دوه پراوېز تېرې او د افغانانو ملي پاڅون

په شلمه پېړۍ کې هم کورنیو شخړو، اغتشا شونو او د واکمنې کړیو د اقتدار د قابتونو د افغانستان هغه ځوانه خپلواکي چې د لوی خدای جل جلاله په مرسته، د اعلیحضرت امان الله خان په اراده او د ملت په همتو تر لاسه شوې وه له خپل اصلي مسیر نه وایستله، افغانستان یې د یو لا بل محتاج کړ، د اقتصادي او فرهنګي بنګېلاک لاسونه له هرې خوا را او بنده شول، ځوان خپلواکي تش په نوم پاتې شوه او د دې زمینه یې برابره کړه چې افغانستان د شرقي بنګېلاک کوږي ته ور تېل وهل شي.

داوخت د هند او پاکستان په آزادېدلو او جوړېدلو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

انګرېز زمونږ له ګاونډه نه تللي وو او هم د عربي استعمار څنګکښې
د امریکا په لاس کې وه ؛ امریکا له روس سره د نړۍ د
وېش (۱) په طرح کې افغانستان د خپلو ګټو له ساحې څخه ایستلی
وو او له بلې خوا د روسانو سره او خونړي ښکېلاک زمونږ په
پوله ولاړ وو ، له غیرملي حکومتونو سره یې د دوستۍ په جامه
کې تړونونه کول ، د اقتصادي ، فرهنګي او نظامي بېلا بېلو
تشبثاتو له لارې یې په افغانستان کې ځان ټینګاوه ، له یوې
خوا یې زمونږ عسکري ته لاره وکړه او له بله پلوه یې په ۱۳۴۳ش/
۱۹۶۸ع کې د « خلق » د باند په جوړولو سره زمونږ په هېواد
کې یوه پخه سیاسي اډه جوړه کړه ، که څه هم د « خلق » باند
له ملت نه تجرید وو خو د روس په مالي او عملي سپورټ یې تاداو
پوخ شو او د بې تجربې ځوانانو په مغزونو کې یې ریښې وزغلولې
لکه څرنګه چې د ښکېلاک قانون دی په یوه اسا تکیه نه کوي
ځکه کېدی شي چې ورسته شي او اتکاء یې له منځه ولاړه شي
او هم ښکېلاک په یوه هېواد کې دوې رقیبې ډلې یا کسان ساتي
څو دواړه په رقابت سره یو تر بل ښې غلامۍ ته حاضر شي او
هم د قدرت په وخت کې یو په تخت کېنوي او بل له ځان سره
ذخیره وساتي او که پر تخت ناست غلام غاړه غږوله نه او یا یې صادقانه
غلامي نه کوله نو په دې ذخیره غلام یې د فشار د قوې په حیث
وویروي او یا یې هم مستقیماً پر ځای کېنوي . دا کار په نولسمه
پېړۍ کې انګرېزانو هم کړی وو ، د امیر دوست محمد خان د واکمنۍ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت کې شاه شجاع د انګریزانو په غېږ کې و او بیا چې کله شاه شجاع بیر تخت کښېنول شو نوا میر دوست محمد خان یې په غېږ کې ورته کښېنولی و. روسانو هم د یو هېداسې هدف له پاره په ۱۳۴۵ / ۱۹۶۶ع کال د خلق ګوند پر دوو برخو «خلق» او «پرچم» وویشه، د پرچم پالیسي یې داسې وټاکله چې له حکومت سره هم لاره ولري، بېرته به له یوې خوا ظاهر شاه ته مترقي پاچا وایه او له بلې خوا یې ځېل ګوند له محمد داود سره لنډه کړ او د هغه تر بشپړ حمایت لاندې راغی، سردار داؤد د ۱۳۵۲ ش ۱۹۷۳ع کال کودتا د هدوی په ملاتړ وکړه او پرچمیان د وزارتونو پر څوکیو کښېناستل او خصوصاً د کورنیو چارو د وزارت له خوا اولسوالیو په سلو کې نوی څوکۍ هدې پرچمیانو ته وسپارل شوې، پرچمیانو د رشوت اخیستلو او نورو فجایعو له لارې د سردار داؤد حکومت ډېر بدنام او د خلکو نفرت یې ترې پیدا کړ، دا د روسانو له خوا ورسپارل شوی پروګرام و؛ داؤد ډیر ژر له خلکو نه تجرید او د عام تنفرت ور شو خو کله چې داؤد په ځان پوه شو او غوښتل یې چې له دې دام ته غاړه خلاصه کړي، روس د خپلو ذخیره ایجنټانو په وسیله په بېړنۍ او عاجل ډول د خلق او پرچم ګوندونه سره یوځای کړل او د دواړو د ګډ عمل له لارې یې د یوې خونړۍ کودتا طرح وکړه، روس په دې لوبه کې د پردې تر شا هر څه مهیا او چمتو کړل او د پردې پر مخ د ۱۳۵۷ کال د ثور په اوومه نېټه (د ۱۹۷۸ع کال اپریل) خلقیانو او پرچمیانو خونړۍ کودتا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیل کړه او څرنګه چې له یوې خوا د سردار داؤد حکومت له خلکو نه تجرید و، له بلې خوا یې ایډیالوژي او بې خاصیته و، له بله پلوه مهمې چارې د بې کفایته کسانو په لاس کېښې وې او له بلې خوا داؤد ډېر مغرور او په ځان غاوره و؛ په یوه ورځ کې یې بریالي شول او په دې وسیله روسانو پر افغانستان باندې په ۱۹۷۸ع کال کې خونړی خو غیرمستقیم تېری وکړ.

روسانو پر افغانستان باندې د دې په زور ور تپل شوي حکومت ترکیب په داسې ډول راغونډ کړ چې د قدرت ټوله د خلقیانو لورته ورغله کړي او د خپل استعماري پلان له مخې پرچمیان د اقتدار جنګ ته ورباسي؛ ببرک له دې وېش نه ناراضه شو او یوځل بیا یې له خلقیانو سره زړه د ښمنې راټوټې کړه او د روسانو د ترسره شوي هدف له پاره شوی اتحاد ګډوډ شو؛ په هدې حالت کې روسانو ببرک له افغانستان څخه د سفیر په جامه کې ووېست او د سفارت تر پرده غلا ورروسته یې په خپل څنګ کې کښېناوه، دا د روس له پاره خلقیانو ته د فشار ډېره ښه قوه وه، که تره کی او امین به د ښې غلامۍ رول نه لوباوه نو برېژنیف به د ببرک سر له ګریوانه ورته راویوست او دوی به یې د رقابت په دنیا کې هر ډول غلامۍ او لکه وهلو ته اړ کړل. خلقیانو د روس له قوماندې سره سم بې ساري وحشت وکړ، قتل عامونه یې وکړل، په لسهاؤ زره بې ګناه افغانان یې ووژل، کلي او ښارونه یې وران کړل او په نتیجه کې خلکو ملي پاڅون پرې وکړ او په څو میاشتو کې د خلقیانو تر نیمايي زیات

(c) ketabton.com: The Digital Library

عسکر او منصبداران مړه ، د خلقیانو حزبي غړي مردار او د
هیواد زیاتې برخې آزادې شوې دا وخت له یوې خوا خلقیان
د سقوط په پوله ولاړ وو ، له بلې خوا به د امین خودخواهي
کله-کله د بې اجازې غپلو له پاره دی هڅاوه او له بل لوري د
خلق د غلامۍ دوره سرته رسیدلې او د لاس پاکولو د سمال نور
زور شوی و .

د پېښو په نتیجه کې د شاه شجاعي تاریخ بیا تکرار را رسېدلی
و، روسانو له فراري ببرک (کیدړې) سره افغانستان ته د روسي
لښکرو د راننوتلو قرارداد وکړ، پروګرام داسې و چې روسان به
د انګریزانو په خلاف له ببرک نه وړاندې افغانستان ته ننوزي،
امین خاین به را نسکوروي ، عسکري قشلې به نیسي ، راډیو به لاندې
کوي او بیا به نو ببرک د روسي له راډیو نه خپل حکومت اعلانوي
په همدې حال کې به د روسي د راډیو موجونه د افغانستان له راډیو
سره یو کېږي او داسې به ښودله کېږي چې ګویا ببرک د افغانستان
له راډیو نه غږیږي خو دا نقشه هم خدای رسوا کوله ، روسان د ترمکي
او هوا له لارې افغانستان ته را ننوتل ، امین یې مردار کړ خو
عسکري قشلې یې لا بشپړې نه وې نیولې او د افغانستان راډیو لاعادي
خپروني کولې او امین د واکمنۍ خبرونه یې نشرول ؛ په همدې وخت
کې ببرک له تاکل شوي پروګرام سره سم د مسکو او تاشکند له راډیو
ګانو نه خپله وینا نشر کړه ، امین یې نسکور شوی وباله او ځان
یې د انقلابي شورا (!) او د دولت مشر (!) اعلان کړ خو په همدې دقیقه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان راډیو د امین د حکومت خبرې کولې او د روسانو دا پلان هم رسوا شو.

هو! د ثور ترخونړۍ کودتا وروسته چې هغوی به د روسانو غیر مستقیم تېری ګڼو، روسانو د ۱۳۵۸ ش (۱۹۷۹ ع) کال د جدي په شپږمه نېټه پر افغانستان باندې مستقیم، بربنډ او له ټولو قوانینو او موازینو نه خلاف تېری وکړ، د دوی تر سل زرو زیاتې لښکرې پر افغانستان راواوښتې او له شانه یې وطنفروش ثاني شاه شجاع ببرک کارمل پسې راروان ؤ.

روسانو هم لکه انګرېزانو چې امیر دوست محمد خان له روس سره په مرسته تومتی کړی ؤ، امین له امریکا سره په مرسته تومتی کړ، دی یې د «سی، آی، اې» ایجنټ وګاڼه او زیاته یې کړه چې که روسان افغانستان ته نه وی راغلی نو امین به افغانستان امریکایانو ته حواله کړی ؤ(؟) او برېژنیف خو واضح وویل چې: «دا تجاوز وقایوی تجاوز دی او هغوی افغانستان ځکه نیولی چې روسیې ته د امریکې له خوا خطر متوجه ؤ»؛ روسانو د خپل بې شرمانه تېري له پاره یو بل پرتوګ هم ور واغوست او هغه دا چې هغوی د افغانستان د قانوني حکومت (؟) په بلنه (؟) راغلي یو خو کله چې ترې وپوښتېدل شول: د کوم قانوني حکومت په بلنه؟ ځکه که امین راغوښتي وای نو امین خان دې باندې واژه؟ او که ببرک دا کار کړی نو ببرک خو هغه وخت یو فراری ؤ او د هیڅ ترون کولو صلاحیت یې نه درلود؟ دوی بې ځوابه وو خو ببرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوښیا شتې وروسته په سپین سترګو وویل: زه د امین تر مرګ
څو میاشتې وړاندې کابل ته راغلی وم ، له ګوند سره په تماس
کې وم او د ګوند غړو دا فیصله (!) کړې ده! دا دی د تجاوز له پاره
یو داسې شیرې پرتوګ چې ترڅو زیات یې هرڅه ترې ښکاریږي!

تر دې وړاندې روسانو ځپل تر لاس لاندې د تره کي او امین
ګوډاګي حکومتونه په افغانستان کې د عدل او نیاو سمبولونه بلل او
د دوی ټول فجایع یې د « امپریالیزم تبلیغ » ګڼله ، خو د یوې نوې لوبې
له پاره سکوت مات شو او د روس نوي ګوډاګي سترګې پټې او خوله
خلاصه کړه ، په دې غلط فکر چې ګویا ځان به په خلکو ومنې د امین
په افشا کولو یې لاس پورې کړ او د روس د ټولو سپو خلقیانو د
فجایعو نه یې داسې پرده پورته کړه :

« (حفیظ الله امین) چې د افغانستان استقلال له خارجي ارتجاع
سره په سودا کې واچاوه او زموږ د زرهاو ملیونو سره سم ثروت یې چور
او حیف او میل کړ ، د افغاني غیورو او ننګیالو خلکو غیرت ، شرف
او ناموس یې تحقیر او توهین کړل ؛ د تل له پاره زموږ د ګران هیواد د
ښوونځي له صحنې نه ایسته کړای شو ... »

ده په یوه بله علامانه وینا کې وویل : « که ... دا افغانستان
د شجاع اردو فداکارۍ او د شوروي دوروري او بې شایبې مرستې
نه وای نو د غوایه بریالی انقلاب به ځپل نوی پړاو ته نه وی ننوتلی
او نن به نه یوازې په افغانستان بلکه په منطقه کې یوه لویه تاریخي فاجعه
منځ ته راغلې وه ، دا درا ماتیکه اولویه فاجعه د امین د باند په وسیله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د امریکا د استخباراتي اداری سي. آی. اې، د پیکن درهړی د توطیې، د منطقي د ارتجاع، د سادات؛ اسرائیلو او د نورو ارتجاعي ځواکونو سره په ګړون اوکړون، طرح شوې وه، چې د هغې له مخې یې د افغانستان نیم او سید وینکي له منځه وړل، د هیواد خپلواکي، ملي حاکمیت او ارضي تمامیت له منځه وړل کېده او حتیٰ د ایران اسلامي نهضت چې د آیت الله امام خمیني په وسیله مخ ته راغلی، کوتهل کېده او په سیمه کې ترچیلی نه لویه فاجعه پېښېده (؟)».

ده لکه شاه شجاع غوندې د روسانو د وحشي متجاوزو لښکرو په باب وویل: «د شوروي د وسله والو ځواکونو محدودې قطعې (؟) چې د افغانستان .... د دولت په قانوني غوښتنه (؟) د بهرنیو وسله والو تېریو د دفع او له منځه وړلو او زموږ د هېواد د خپلواکۍ د حاکمیت او ځاورې تمامیت د ساتلو له پاره افغانستان ته راغلي دي.... تر هغه وخته به دلته پاتې شي چې د افغانستان نه د بهرنیو لمسونو، لاس وهنو او تېریو کوچنۍ اغېزه ورکه او له منځه یووړل شي او ټولې بهرنۍ لمسونې، لاسوهنې او تېري د بندولو له پاره ریښتینې او معتبر تضمین تأمین شي.»

ده په هغو لسهاوو زرو شهیدانو هم د مکر تمساحي اوښکې توې کړې چې خلقیانو د روسانو په قومانده او وسله شهیدان کړي وو، د دوې فلخه (؟) یې واخیسته او په یوه وینا کې یې په پوره بې شرمۍ وویل: «.... تر هر څه وړاندې اجازه راکړئ چې د افغانستان د دیموکراتیک جمهوري دولت او حکومت د سیاسي کرښلارې تر وړاندې ځکلو ځکې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوند دمرکزي کميټې .... د انقلابي شورا او حکومت او زمابيرک کارمل له خوا چپلي ژوري خواشيني او لوې خواخوږي اودرناوي... د هغوې پايه اوښکو او په وينو ګډو او اوښکو په مناسبت تاسوته وړاندې کوم چې د حبس او زندان، جبري مهاجرت او تبعيد، ځوشيانه او غير انساني زجر او شکنجې او زهوېد لسهاؤ زرو ميندو، پلرونو، ورونو، خويندو، لونو، زامنو، ماشومانو د دسته جمعي شهادت او وژني له امله چې د حفيظ الله امين ميرغضب له خوا او د دې انسان وژونکي جلاد په مستقيم امر رامنځ ته شوي دي.»

هداراز لکه څنګه چې شاه شجاع ځان د ملت ضد کانه هداسې يوه وينا د ببرك له خولې هم و...... په خواسينو سره بايد ووايم چې سره له دې چې رهبري د کارګري طبقې او ټولو زحمتکښانو په لاس کې ده خو زموږ د دولت د اداري ماشين لا تر اوسه تر ډېره حده د خلکو په ضد دی.»

پر افغانستان باندې د روسانو له دې تېري سره د اخل د ملت د نوی ولاړېدو او پاڅون ضرورت نه و، د افغانستان ټول ملت په تېر يوه نيم کال کې له خلقيانو سره د هيواد په بېلا بېلو برخو کې جنګېدلی و، ځای په ځای د خلقيانو لوی - لوی پوځونه له منځه وړي اوډېره روسي وسلې تر لاسه کړې وه؛ د کيراړې قتل عام، د هرات قتل عام، د ننګرهار او د مزار د دهدادی د فرقو د بالاحصار د قشلې او د ريشخور د عسکري قيامونو کتل خلقيانو په وحشت سره تر سره کړي وو. د نورستان، کونړ، خدراڼو، وردکو، باميانو او نورو ولاياتو سيمو قيامونه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي وو او مجاهدین وسله په لاس په سنګرونو کې ناست وو؛ د روسانو تېري د جهاد ساحه نوره هم پراخه کړه ، د ۱۳۵۸ ش (۱۹۸۰ع) د دلوې په میاشت کې په هرات او کندهار کې ښاريان راولاړ شول او په شپو ـ شپو یې د «اللّٰهُ اَکۡبَرُ» مقدس او ملکوتي غږونه لوړ کړل او حکومتي تأسیساتو ته یې اور ورته کړ. په کابل ښار کې هم د همدې کال د کب په دریمه نیټه له ټول ښار نه د اللّٰهُ اَکۡبَرُ آسماني غږونه پورته شول ، د شپګردۍ قیود یې مات کړل ، د پولیسو له مامورینو نه یې وسلې تر لاسه کړې او سهار د وخته په ټول ښار کې مظاهرې راووتې ، دوکانونه له پوره سره وتړل شول ، د « اللّٰهُ اَکۡبَرُ » چیغې پورته شوې، د روس مرده باد ، ببرک مرده باد ، روس دې زموږ خاوره پرېږدي ! شعارونه ورکړل شول ، دولتي ودانیو او موټرو ته اور واچول شو او روسانو په ډېره وارخطايۍ ټانکونه را وایستل ، پر ځینو ځوانانو یې په شهیدانولو لاس پورې کړ ، الوتکو الوتنې پیل کړې او د ورځ ګردۍ قیود ولګېدل جهنمي زندانونو خولې خلاصې کړې او په زرهاؤ افغانان ور واچول شول بندیان په شپو ـ شپو وږي وساتل شول ، په برقي ډنډو ووهل شول او راز ـ راز زجرونه ورکړل شول خود اللّٰهُ اَکۡبَرُ په ملکوتي غږ پیل شوی قیام د ډېرې شپې دوامدار پاتې شو ؛ د ۱۳۵۹ کال ـ (۱۹۸۰) په پسرلي کې د پوهنتون او لیسو ځوانو او هلکانو د روس په ضد مظاهرې پیل کړې او د ګولیو په باران کې به ښار ته راوتل او د روس په ضد به یې شعارونه ورکول . خصوصاً په ځوانو کې په زرهاؤ ملالۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

رامخ ته شوې او سيني يې ګوليو ته سپر کړې، ډېر زلمي او ځوانې په نره شهيدان شول خو نهضت په مياشتو - مياشتو غلی نشو، پراخ شو، وسيع شو، د افغانستان کوټ - کوټ سنګر - سنګر او چې - چې يې عسکر - عسکر شو؛ دا برياوې او قهرمانانه جهاد په نره دوام لري او دوام به کوي خصوصاً ورو ستۍ مياشتې د جهاد د برې يې ساري مياشتې دي او روس او د روس بچيان يې لکه موږک غوندې پڅپلو عسکري قرارګاوو کې محصور کړي دي.

تردې وخته پورې د انګرېزانو او روسانو لومړنيو تېريو د يونيم سل کلنۍ فاصلې سره - سره يو بل ته سره ورته لاره وهلې خو د روسانو د تېري موده ولې اوږده شوه؟ دا يوه مهمه پوښتنه ده او د اوږدېدلو عوامل يې هم ډېر دي.

ددې او ږدېدو لوی تو پير دا دی چې هغه وخت د جهاد قايدان او مشران له کليو نه را ولاړ شول، خلک يې تنظيم کړل او د جهاد د پيل په وخت کې يو په بل پسې کابل ته ورسېدل او هلته په عين حال کې چې د جهاد مشران وو د جبهو قوماندانان هم وو، د هغو مشرانو ډېر والی د تشتت او تفرق له پاره نه بلکه ددې له پاره وو چې د يوه مشر په شهادت سره يې بل مشر ځای ډک کړي او د جهاد قومانداني په لاس کې واخلي، هغوې په دې فکر کې نه وو چې د شهيدانو له پاکو وينو نه د موټرو، ماڼيو او مرفه ژوند خاوندان شي بلکه هغوې تر نورو وړاندې سرونه قربانۍ ته وړاندې کړي وو، د هغوې تر منځ د دښمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نفاق او درز اچولو لاس کار نشوای کولای او ډېر ژر به یې د دښمن د سیسې په صادقانه ډول سره افشاء کولې او په ګډه به یې د دسایسو او وساوسو مخه نیوله. هغوی په مقدس قرآن ټینګ ایمان درلود، سرښندل ورته آسان وو خو په قرآن او سوګند نه درېدل ورته ګران او له ایمانه تېرېدل سنکارېدل.

خو متأسفانه د جهاد دا خوا بد له شوې ده، د جهاد مشران له افغانستان نه د باندې او د جهاد له سنګرونو نه دومره لیرې دي چې حتی د دوی غږ یې هم غوږونو ته نه رسیږي، د دوی ډېرېښت د دې له پاره نه دی چې د جهاد په صفونو کې ټینګښت راولي بلکه د دې له پاره دی چې د جهاد واحد صفونه په ټوټو ووېشي او کله ـ کله د دې زمینه هم برابره کړي چې یوه مجاهده ډله د بلې مجاهدې ډلې غاړې ته ولوېږي، په خپل منځ کې سره وجنګیږي او اصلي دښمن ترې پاتې شي، همدا راز متأسفانه د جهاد مشران د امارتونو په القابو کې د پاچاهۍ کلتور په تر لاسه کولو بوخت دي او د موټرو، ماڼیو، عیش، راحت او استراحت په لټه کې دي. او هم متأسفانه دښمن د جهاد صفونو ته خپل اوږد او ناولی لاس را غځولی او په تفتین بوخت دی.

خو له دې مایوس کوونکو عواملو سره ـ سره د هیواد په ګوټ ـ ګوټ کې د جهاد ګرځندیتوب مونږ ډاډه کوي چې دا مقدس جهاد هم د بري پولې ته لنډ شوی او د عیش او نوش کې مصروف مشرانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځای به د جهاد مشري بیا هم هغو اتلو او قهرمانو قوماندانانو ته انتقالیږي چې په سخت ژمي، لوږو، غرونو او هوارو د بنتو کې په جهاد بوخت دي او د ګولیو په باران کې د دښمن په لور مخ په وړاندې ورځي او سنګرونه یې یو پر بل پسې له منځه وړي.

هونږ باوري یو لکه څرنګه چې انګریزانو شرمېدونکې ماته خوړلې همداسې شرمېدونکې ماتې ته روسان هم ور لنډ شوي او د تېرې وحشیانه څپې یې دېر ژر په تېرېدو دي.

ومن الله التوفیق وعلیه التکلان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه برخه :

دبالاحصار ننداره

سُرخروې يې تل په وينو دښمن ده
دکابُل بالاحصار کې دا اثر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل د ښار دروازې عزه د تاریخي لړۍ په ختیځه پېلامه کې د بالاحصار پر تمینه کلا دنګه غاړه ولاړه وه ، تول کابل یې ترنظر لاندې و ، د کابل ښار ساتنې د پاخه سنګر په توګه یې په سلهاو کلونو خپله تاریخي وظیفه سرته رسوله او افغاني عسکرو ته یې د تل له پاره په خپل زړه کې ځای ورکړی و .

د ۱۸۳۹ع کال د اوړي یوه دېره توده او دوپ ورځ وه ، په اصطلاح پېریانو تنورونه اچولي وو ، د خوپ له لاسه هوا توره ښکارېدله او د رڼا په زړه کې یې یوه توره تیاره خوره وله ، په هداسې یوه ورځ د بالاحصار دروازې پرانستلې شوې ، د افغاني عسکرو پر ځای نا آشنا پوځیان ورته را ننوتل چې سرې څونه سرې ویښتنه او شنې وچې – وچې سترګې یې درلودې ، دوی راغلل د افغاني عسکرو مورچې یې ونیولې او د کابل ښار څارنه یې له دې پاخه سنګرنه پیل کړه ! د ا د انګریزانو د هغه شلوریځوس زریز پوځ له دلې څخه وو چې ظاهرا" افغانستان ته د « دوست »(؟) لښکر په توګه د فراري شاه شجاع له خوا رابلل شوي وو خو په حقیقت کې شاه شجاع

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوی له خوا افغانستان ته راوستل شوی وُ .

بالاحصار خپلو ننوتو میلمنو ته حیران ـ حیران کتل چې د دې حصار له لمنې سره د توپونو په ډزو سره پاچاهي سلامي وشوه او په دې وسیله په کابل کې د شاه شجاع خپلواکه حکومت، اعلان شو، پاچا اعلان صادر کړ چې: زه په خپل موروثي تخت کښیناستم او دوستي قواوې (؟) زما د قانوني حق د راسپارلو له پاره راسره راغلې دي او کله چې زما تخت ټینګ او مخالفین وځپل شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی هیواد ته ستنېږي !.

څو بالاحصار په زړه سره کتل چې ورته راغلي شین سترګي میلمنه د کور په هرڅه واکداري کوي او د کور د میرمنې په توګه ځان ښیي او حتی د دې زړور (؟)، پاچا د خولې خبرې هم د همدې له خوا دیکټې کېږي؛ دی چوپ او غلی وُ څو دا راز په دې خاورینو دیوالونو کې محصور پاتې نه شو، خور شو او په ټول هیواد کې افشاء !.

د افغانستان میړني او په خپلواکۍ مین ملت د خپل کور غاصب ته له پخوا نه بد ورګی وُ اوس غوسه او قهرجن را پاڅېد، د هیواد په کوټ ـ کوټ کې یې وړې ـ وړې غونډې وکړې، وړې غونډې پسې لویې شوې توحید شوې، سرغړنې شوې، یولاس شوې، تر کابل را چاپېر شوې، د بالاحصار د پخو دیوالو غونډې یې د مقاومت انساني دیوالونه جوړ کړل،

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغونډ شول او د ۱۸۴۱ ع کال د مني د نومبر د دوهمې نېټې د سهار په خړه کې یې د قرآن کریم په حکمې رسم باندې د څپې تړې په کولوسره پاڅون وکړ او قیام او د بالاحصار لمنې ته یې لاس ور ونډ کړ، انګرېزان یې هم مهلته ایسار کړل، په تنشو لاسو خود مقاومت په پولادینو کاموڼو په وراندې ورغلل، شهیدان یې ورکړل او قربانیان! او له همدې شهیدانو نه یې زینې جوړې کړې، د بالاحصار لوړو دیوالونو ته پرې ور وختل، ترې ور واښتل، انګرېزان یې د اور په لمبو کې را سیکېل کړل، د بالاحصار لمن یې د دوی په وینو تکه سره کړه، او د دې تاریخي حصار پاکه غېږ یې د دوی له ناپاکو وجودونو څخه پاکه کړه.

بالاحصار ننداره کوله چې په فریب راغلی دښمن د تورې په زور له بالاحصار څخه او بیا له افغانستان څخه وایستل شو او چا چې دا دوستان (؟) رابللي وو د هغه وینې یې هم له دوی سره کړې کړې.

دېر کلونه وروسته هدا شین سترګي مېلمانه یو ځل بیا راغلل، د بالاحصار لوړو ته یې پورته نشوی کتلی او د خپل قهر سرولو له پاره یې د اور لښې ورته کړې. پوخ او سرلوړی بالاحصار د اور خوراک شو خو دښمن ته یې سر ټیټ نه کړ او په کنډ کپرو ځان په خپل ځای سرلوړی پاتې شو.

کلونه تېر شول او پېړۍ واوښتې بالاحصار همدا سې سرلوړی ژوند تېراوه، د خپل وروسته پاتې هېواد ننداره یې کوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو د خپلو غیورو بچو میړانې او غیرت یې زړه تکیه کړې وه.

د ۱۹۷۹ ع کال د وروستۍ میاشتې وروستۍ شپې ورځې او دړمې ډېرې یخې او خړې پړې ورځ وه، یخ په رګونو کې وینه وچوله، د دسمبر ۲۷ ورځ وه چې یو ځل بیا د بالاحصار دروازې پرانستل شوې، د افغاني عسکرو په ځای بیا هم نا اشنا پوځیان ورته رانوتل چې د دوی هم سره ځونه، سره وېښته او شنې سترګې وې خو فرق دومره و چې هغه نا آشنا میلمانه د عربي ښکیلاک ځړې وې چې د ختیځ له لارې هېواد ته رانوتي وو او دا د شرقي ښکیلاک بچوړي وو چې د شمال له لارې یې هېواد ته رخنه کړې وه؛ دوي هم د افغاني عسکرو مورچې ونیولې او د کابل ښار څارنه یې له دې پاخه سنګرونه پیل کړه، هو! دا د روس د هغه سل زر کسیز پوځ له ډلې څخه و، چې بیا هم افغانستان ته د دوست (؟) لښکر په توګه د فراري ببرک له خوا رابلل (؟) شوي وو خو په حقیقت کې ببرک دوی افغانستان ته راوستلی و.

بالاحصار بیا هم خپلو نویو میلمنو ته حیران - حیران کتل چې د بالاحصار له لوی لوړ سپیکرونه د ببرک خپلواک (؟) حکومت اعلان شو، ببرک وویل چې زه د تخت د مستحق په توګه رئیس جمهور شوم او د دوستي قراوې (؟) د افغانستان د ساتلو له پاره راسره راغلي او کله چې مخالفین ورځپل شي او د امپریالیزم لاس غوڅ شي بیا به دا دوستي قواوې بېرته خپل لوی اوسوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوست (؟). هیواد ته ستنیږي .

بالاحصار بیا هم کتل چي داځل راغلي شین ستر ګي میلمنه م دکورد میرمني په توګه اختیارات په لاس کي لري او ببرک دیوه لوړ سپیکر په حیث غورمبیږي ، قلقلی کوي او کومی شلوي ، دی بیا هم غلی او چوپ ژ خو په شااوخوا کي یي په دې ساړه ژمي کي تاوده سنګرونه جوړېدل اوفقط دوې میاشتي وروسته دحوت په دریمه نېټه داسې هم وشول چي یوځل بیا لکه یونیم سل کاله وړاندې د کابل ښار د«الله اکبر» ملکوتي غږونو په سرواخیست او د هیوادخلک په خپل ښ دینه دښمن پسې په تش لاس راپاڅېدل او د دښمن له تانکونوسره یې غېږې ورکړې ، دا ډول واړېدنې یې بیا-بیا ولیدې او ډېرځل د توروشپو په زړه کي داسې هم وشول چي د هېواد غیرتي زامنو بیا هم د بالاحصار لمنه ونیوه او د بالاحصار دیوالونه یې د دښمن په وینو ورنګول .

بالاحصار هره شپه او ورځ د همداسې پېښو تماشاچي دی خو د دښمن د ډېرو وینو له پاڅېدنې تنده ورځ په ورځ لازیاتیږي او داده دی چي هغه ورځ به هم ډېر ژر راورسیږي چي دا شین ستر ګي میلمانه یوځل بیا په دسته جمعی ډول دده په پښو کي قرباني شي .

زه یو سهار د بالاحصار د شرقي دروازې په لمنه کي تېرېدلم چي ور ومې کتل په دروازه کي روسي عسکرو پیره کوله ، په سنګرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې تیاره راغله خوچې لږ وروسته ښه ځیر شوم د دې دروازې هغه د برین زمریان چې د افغانی عسکرو ترڅنګ به یې سرونه ښکاره دل هم له منځه وړل شوي وو، ما په دې د برینو زمرو پسې د تأسف سرخوځاوه چې یوناڅاپه مې د «شهدای صالحین» په لوړ د بالاحصار په لوړ اوسرلوړی دیوال چې زوړ شوی ؤ خو نسکور شوی نه ؤ، سترګې ولګېدې، بالاحصار نندارهٔ کوله، د لمر زرینو وړانګو یې د منځ وړې وړې شګې ځلولې او په دې ځلا کې یې د حال په ژبه ویل:

«خیر دی که دښمنانو زما د لمنې د برین زمریان له منځه یووړل خوله مانه تاوراتاو د وطن زمري بچیان مېړنی مقابلې ته چمتو دي او ما په دې سترګو لیدلي چې داخل به هم دا زمریان داسې بریالی کېږی لکه څو ځله چې د خپلو قوي دښمنانو په مقابل کې بریالی شوی او په تش لاس یې خپل زوروړ دښمن زما په پښو کې قربانی کړي دی!» .

پښوته نه ځي هسکه غاړه به او سیږي
زمانه ده، حادثې دي، زموږ سر دی

(پای)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضمیمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ليکوال نور چاپي آثار

۱- « پوهنه او پښتو ادب » (د علم او پوهې په ارزښت باندې د پښتو شاعرانو نظريې) ؛ په « پوهنه » مجله کې پرله پسې خپور شوی دی ؛ ۱۳۴۱ ش / ۱۹۶۲ ع .

۲ - « ولی » (د دې کلمې پر ۳۳ معناوو څېړنه) ؛ په پوهنه کې پرله پسې خپور شوی ؛ ۱۳۴۳ ش / ۱۹۶۴ ع .

۳ - « سکروټې » (د انتقادي شعرونو مجموعه) ؛ ۱۳۴۵ ش/ ۱۹۶۶ ع .

۴ - « په پښتو نظم کې د تاريخ استخراج » (څېړنه) ، دا رساله لومړی په « آريانا » مجله او بيا په « کابل » مجله کې خپره شوې ده ؛ ۱۳۴۵ ش / ۱۹۶۶ ع .

۵ - « برېښ » (انتقادي او انقلابي شعرونه) ؛ د شهيد پاڼين حنيفي له « سپېده » نومې شعرونو سره يوځای ؛ ۱۳۴۶ ش/ ۱۹۶۷ ع .

۶ - « د هوټکو نارې » (د شفاهي منظوم تاريخ يوه مجموعه) ، ناشر : « پښتون کتاب فروشي » ؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع .

۷ - « د خلکو سندرې » (د پښتو اولسي ادب د ډولونو معرفي او تجزيه) ، ناشر : « د افغانستان د تاريخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۴۹ ش / ۱۹۷۰ ع .

۸ - « د پښتو پخوانۍ تذکرې » (د پښتو تذکرو تذکره) ؛ ناشر :

(c) ketabton.com: The Digital Library

« د افغانستان د تاریخ اوادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع ۰

۹ - « د افغانستان لومړنی کاغذي پیسې » ، (په افغانستان کې د کاغذی پیسو تاریخچه) ، په « آریانا » مجله کې خپره شوې ، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع ۰

۱۰ - « د سقراط محاکمه » (د افلاطون لیکنه) ؛ په پښتو ژباړه ؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۰ ش / ۱۹۷۱ ع کال ۰

۱۱ - « سقراط په زندان کې » (د افلاطون لیکنه) ؛ په پښتو ژباړه ؛ د « زیري » په جریده کې پرله پسې خپور شوی ، ۱۳۵۱ ش / ۱۹۷۲ ع کال ۰

۱۲ - « د تاریخ ټولنې کتابونه » (اختصاصي ببلیوګرافي) ؛ ناشر : « د افغانستان د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۱ ش / ۱۹۷۲ ع ۰

۱۳ - « د جمهوریت ورځې » (د جمهوریت په باب د ویلو شعرونو مجموعه) ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » د « کابل مجلې » اداره ؛ ۱۳۵۲ ش / ۱۹۷۳ ع ۰

۱۴ - « ادبي ستوري » - لومړی ټوک - (د لرغونو شاعرانو تذکره) ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۳ ش / ۱۹۷۴ ع ۰

۱۵ - « پښتو پانګه » - لومړی ټوک (کتاب پېژندنه) ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » ، ۱۳۵۴ ش / ۱۹۷۵ ع ۰

۱۶ - « تېریادونه » (د ملي ویاړنو په یاد کې ویلې شعرونه) ؛ ناشر : « د افغانستان د تاریخ اوادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۴ / ۱۹۷۵ ع ۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷ - « د روښان یاد » (د بایزید روښان د بین المللی سمینار د مقالو مجموعه) - ټولونه - ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۵ش / ۱۹۷۶ ع .

۱۸ - « روښاني لیکني » (د روښانیانو د آثار و معرفي) ، ناشر : لومړی ځل په « آریانا » مجله او بیا په « روښان یاد » کي چاپ شوي ؛ ۱۳۵۵ش / ۱۹۷۶ ع .

۱۹ - « خواجه عبدالله انصاري او د ده مناجاتونه » (د خواجه د کتابتنود او په مسجع نثر د ده د مناجاتونو ژباړه) ؛ ناشر : « د پښتو د پرمختیا او پیاوړتیا آمریت » ؛ ۱۳۵۵ش / ۱۹۷۶ ع .

۲۰ - « پښتو د پېړیو په پوړیو کې » (د پښتو ادب یو لنډ جاج) ؛ د ا اثر لومړی د ۱۳۵۵ کال په « افغانستان کالنۍ » کي او بیا په « نقش فرهنگی افغانستان » نومی کتاب کي خپور شوی ؛ ۱۳۵۵ش ـ ۱۹۷۶ ع .

۲۱ - « فولکلور د علم مور » (پر علمي پرمختګونو باندي د فولکلوری فکر اثر) ؛ دا کتاب د « فولکلور » په مجله کي پرله پسي خپور شوی ، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۶ - ۱۹۷۷ ع .

۲۲ - « پښتو ادبی ټولني » (د ادبي ټولنو او مرکزونو پېژندګلوي) ؛ په « پلوشه » مجله کي پرله پسي خپره شوې ، ۱۳۵۵ - ۱۳۵۷ش کلونو پوری / ۷۶ - ۱۹۷۸ ع .

۲۳ - « ای هیواده ! ای هیواده ! » (د هیواد په ستاینه کي شعر وسته) ؛ ناشر : پښتو ټولنه » ، د « زیری » جریدی اداره ؛ ۱۳۵۶ش / ۱۹۷۷ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴ - « پښتو خپرونې » (د پښتو جریدو، ورځپاڼو او مجلو پېژندګلوی) ؛ ناشر : « د پښتو د پرمختیا او پیاوړتیا آمریت »، ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۵ - « په افغانستان کې د ژورنالیزم تاریخچه »؛ ترجمه او تألیف ؛ ناشر : « د تاریخ او ادب ټولنه » ؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

(د دا اثر یوازې سل نسخې نشر او پاتې د خلقیانو په وحشي دوره کې په مطبعه کې سانسور او د اور خوراک شو) .

۲۶ - « پښتو کتاب ښود » (د پښتو د یونیم زر ټوکو چاپي کتابونو فهرست) ؛ ناشر : « د بیهقي کتاب خپرولو موسسه ؛ ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۲۷ - « معرفة الافغاني » (د پښتو لومړنی ژبنی کتاب، د پیرمحمد کاکړ تألیف) ؛ سریزه او د متن برابرول ؛ ناشر : د اطلاعاتو او کلتور وزارت، د ننګرهار مجلې مدیریت ؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۸ - « د رحمان بابا دیوان » ؛ د انتقادی متن مقدمه، د متن مرتب : محمد عارف غروال ؛ ناشر : « پښتو ټولنه » ؛ ۱۳۵۶ ش/ ۱۹۷۷ ع .

۲۹ - « د پښتو نخواد شعرهار و بهار » (د فرانسوي مستشرق دارمستتر ټولونه) ؛ د مقدمو پښتو ترجمه او چاپ ته چمتو کول ؛ ناشر : پښتو ټولنه ؛ ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۰ - « پښتو پانګه » (دوهم ټوک) - د پښتو آثارو ببلیوګرافی ؛ ناشر : پښتو ټولنه ؛ ۱۳۵۶ ش / ۱۹۷۷ ع .

۳۱ - « د سره غره ګلونه » (د پښتو ځلورو تنو لرغونو شاعرانو —

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشرحه تذکره)، د ښاغلي زلمی هیوادمل په ملتیا - لومړیه د «زیري» د ۱۳۵۷ کال په کالنۍ کې او بیا د اُمان کتاب چاپولو مؤسسې ځانګړې نشر کړه؛ ۱۳۵۷ ش / ۱۹۷۸ ع .

۳۲ - « دارالامان - ښار او ماڼۍ » (د دارالامان د جوړېدو تاریخچه) ؛ په « آریانا » مجله کې خپور شوی ، ۱۳۵۷ ش/ ۱۹۷۸ ع.

۳۳ - « څوب » (د جهاد د شعرونو مجموعه) ، د سمون په مستعار نامه - ناشر : (مان کتاب ؛ ۱۳۵۸ ش / ۱۹۷۹ ع؛ پېښور .

۳۴ - « ناسیونالیزم او ملي مسایل » (د سلو پوښتنو او ځوابونو په بڼه د افغانستان د ټولنې ، ملي هیلو او اړتیاو او مقدس جهاد ساده سیاسي څېړنه)- د سمون په مستعار نامه - ناشر : د «اسد» اداره ؛ ۱۳۵۸ ش/ ۱۹۷۹ ع ، پېښور .

۳۵ - « ادبي ستوري » - دوهم ټوک - ناشر : د هنر او کلتور ریاست ۱۳۵۹ ش / ۱۹۸۰ ع .

۳۶ - « ادبي ستوري » - درېيم ټوک - په خواره ډول د «زيري» په جريده او «کابل» مجله کې خپور شوی ؛ ۱۳۵۹-۱۳۶۰ ش/ ۱۹۸۰- ۱۹۸۱ ع .

۳۷ - « د واصل روښاني الفنامې » ؛ (مقدمه - تصحيح او لغتنامه)؛ په « کابل مجله کې خپره شوې ؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

۳۸ - « د پښتونخوا ادب » (د پښتو د معاصر ادب د ډولونه او اصناف څېړې) ؛ ناشر د کابل پوهنتون ، د اثر د افغان یاد نومې مجموعه کې خپور شوی دی) ؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹ - « ژب پالنه » (پښتو ژبې د پالنې او روزنې تاریخ)؛
ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمي؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .
۴۰ - « ناوې پښه اخله سپرېږه ! » (د پښتنې ودونو پر دودونو یوه څېړنه)؛ دا رساله په راډیو افغانستان کې پر له پسې یو کال خپره شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .
۴۱ - « د نیمو شپو سندرې خوند کړي » (د پښتو پر اولسي ادب یوه نوې څېړنه)؛ ددې اثر یوه برخه د ښاغلي غروال د « غرنۍ سندرې » کتاب د مقدمې په توګه خپره شوې او انګریزي ترجمه یې د پښتو څېړنو د نړیوال مرکز په « پښتو » مجله کې پر له پسې نشر شوې ده؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .
۴۲ - « زرینې څانګې » (د پښتو د تخلیقي ادب ډولونه)؛ لومړی د « زیری » د ۱۳۶۰ کال په ګڼو او بیا ځانګړې خپور شوی دی؛ ۱۳۶۰ ش / ۱۹۸۱ ع .
۴۳ - « زنځیري » (د خوشال خان ختک په یوه اثر تحقیق)؛ دا اثر یوه برخه کابل مجلې خپور کړی؛ ۱۳۶۱ ش / ۱۹۸۲ ع .
۴۴ - « پښتو ډرامه » (د پښتو ډرامې تاریخ)؛ ناشر: د افغانستان د علومو اکاډیمي؛ ۱۳۶۱ ش / ۱۹۸۲ ع .
۴۵ - « په افغانستان کې د سید جمال الدین افغان خدمتونه » ناشر: سنټرل ایشیا، پېښور پوهنتون ۱۳۶۲ ش / ۱۹۸۳ ع .
۴۶ - « اورونه او ویرونه » (د انقلاب د دورې شعرونه) ناشر: امان کتاب، ۱۳۶۳ ش / ۱۹۸۴ ع، پېښور .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۷ ـ « د شمال له خوا شمال دی » (شعرونه) ، ناشر :
امان کتاب ، ۱۳٦۳ ش / ۱۹۸۴ ع ، پېښور
۴۸ ـ « زندان » (شعرونه) ، ناشر : امان کتاب ، ۱۳٦۳ ش / ۱۹۸۴ ع
۴۹ ـ « د وینو بهیر » (شعرونه) ؛ ناشر : امان کتاب ۱۳٦۳ ش / ۱۹۸۴ ع
۵۰ ـ « انجام » (شعرونه) ؛ امان کتاب ، ۱۳٦۳ ش / ۱۹۸۴ ع .
۵۱ ـ « تصویر » (شعرونه) ؛ امان کتاب ، ۱۳٦۳ ش / ۱۹۸۴ ع .
۵۲ ـ ورک زوی څنګه پیدا شو ؟
د اخوند احمد (رح) تألیف ، مقدمه او سمون ، په ۱۳٦۴ کال د
امان کتاب خپرونه .
۵۳ ـ حدیث خون ، د استاد پژواک څو جهادی شعرونه ، د محمد روحانی میهنی ټولونه ، سریزه او ژوند لیک ، امان کتاب ۱۳٦۴ ش .
۵۴ ـ فالنامه ، د خوشال خان ختک ، سریزه ـ سمون او لغتنامه د پېښور پښتو اکیډمۍ خپرونه ، ۱۹۸۵ ع کال .

یادونه : د « ۸ » نومره کتاب « پښتو پخوانۍ تذکرې » پاتې لړۍ د « پښتو اوسنۍ تذکرې » په نامه پروفیسور ولی محمد خان سیال کاکړ کښلې چې د چاپ له پاره چمتو ده ، همدا راز د « ۲۲ » نومره کتاب « د پښتو ادبي ټولنې » د دوهم ټوک لیکلو له پاره ځوان لیکوال او شاعر ښاغلی شیخ نورعلی نور اقدام کړی او انشاءالله ژر به چاپ ته چمتو شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

B
4·36
RAF
1611

د امان کتاب له خپرولو څخه
پېښور

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library